

Mottagare
Regionstyrelsen

Den ekonomiska situationen för personer med aktivitets- eller sjukersättning

Förslag till beslut i regionstyrelsen

- Nämndinitiativet anses vara besvarat.

Sammanfattning

Vänsterpartiet har lämnat ett nämndinitiativ med ett yrkande att utreda hur den ekonomiska situationen för personer med aktivitets- eller sjukersättning kan förbättras inom styrelsens ansvarsområde.

Aktivitetsersättning och sjukersättning är ersättningar till dem som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Ersättningarna är en del av den nationella socialförsäkringen som Region Gotland inte har direkt rådighet över. Målet med ersättningarna är att ge målgruppen en ekonomisk trygghet och i fallet aktivitetsersättning även stimulera unga människor till aktivitet, för att öka deras möjligheter att delta i arbetslivet.

Regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att regionstyrelsen inom ramen för sitt uppdrag har begränsade möjligheter att vidta särskilda åtgärder som skulle bidra till en direkt förbättrad ekonomisk situation för aktuell målgrupp.

Eventuella direktiv i frågan bör inriktas mot kultur- och fritidsverksamheten. Det behövs i så fall särskilda resurser för att kunna utföra en sådan genomlysning.

Ärendebeskrivning

Regionstyrelsen har beslutat att ett nämndinitiativ från Vänsterpartiet ska överlämnas till regionstyrelseförvaltningen för beredning (RS §255, 230613). Initiativet innehåller ett förslag på att regionstyrelsen ska utreda hur den ekonomiska situationen för personer med aktivitets- eller sjukersättning kan förbättras inom styrelsens ansvarsområde.

Som bakgrund till initiativet lyfts Socialstyrelsens lägesrapport som redan 2020 visade att långvarigt ekonomiskt bistånd blivit vanligare bland personer med funktionsnedsättning. Det handlar till stor del om människor som ofta vill men inte kan arbeta. Ett grundproblem är att garantinivån inom sjuk- och aktivitetsersättningen följer prisbasbeloppet och inte indexeras mot

löneutvecklingen. Vänsterpartiet anger att lokalnivån behöver kliva fram när den statliga nivån inte tar sitt ansvar. En utredning skulle syfta till att identifiera områden där den ekonomiska situationen för en av de grupper som har det ekonomiskt allra tuffast skulle kunna påverkas.

Regionstyrelsen är regionens ledande politiska förvaltningsorgan och har ett helhetsansvar för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Det ligger i regionstyrelsens ansvar att bland annat leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (ledningsfunktion). Styrelsen ska även ansvara för de uppgifter som följer av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län (SFS 2016:613) (det regionala utvecklingsansvaret). Regionstyrelsen svarar också för regionens kultur- och fritidsverksamhet och för budget- och skuldrådgivning till skuldsatta.

Inom regionstyrelsens ansvarsområden är det framförallt kultur- och fritidsverksamheten som berör aktuell målgrupp. Ett exempel på verksamhet som redan syftar till att åstadkomma det som efterfrågas är fritidsbanken, med verksamhet på Gotland där man som privatperson kan låna fritidsutrustning gratis, vilket bidrar till att sänka trösklarna för att delta i olika fritidsaktiviteter. Fritidsbanken drivs idag av RF-SISU med en tillfällig finansiering 2024 ut.

Regionstyrelseförvaltningen erbjuder via regionens budget- och skuldrådgivning att få råd och stöd avseende den privata ekonomin. Man kan via en kostnadsfri tjänst få hjälp med att göra en budget och planera ekonomin.

Inom ramen för det regionala utvecklingsansvaret arbetar regionstyrelseförvaltningen övergripande och strategiskt med sociala välfärdsfrågor utifrån det antagna genomförandeprogrammet ”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027”. Målet är att skapa ett inkluderande och tryggt Gotland för alla invånare i regionen. Programmet och arbetet med att nå de antagna målen genomsyras av ett inkluderande perspektiv med hänsyn till grupper med särskild risk för utsatthet, såsom personer med funktionsnedsättning. Detta innebär att personer med aktivitets- eller sjukersättning är omhändertagna inom ramen för ordinarie arbetsprocesser kopplade till genomförandeprogrammet.

Bedömning

Aktivitetsersättning och sjukersättning är ersättningar till dem som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning. Ersättningarna är en del av den nationella socialförsäkringen som Region Gotland inte har direkt rådighet över. Målet med ersättningarna är att ge målgruppen en ekonomisk trygghet och i fallet aktivitetsersättning även stimulera unga människor till aktivitet, för att öka deras möjligheter att delta i arbetslivet.

Regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att regionstyrelsen inom ramen för sitt uppdrag har begränsade möjligheter att vidta särskilda åtgärder som skulle bidra till en direkt förbättrad ekonomisk situation för aktuell målgrupp.

Regionstyrelsen erbjuder bland annat en kostnadsfri budget- och skuldrådgivning som bedöms vara ändamålsenligt utformat för att förbättra situationen för personer i en ekonomisk utsatt situation.

De möjliga åtgärderna inom styrelsens ansvarsområden bedöms framförallt vara relevanta inom kultur- och fritidsverksamheten. Här bedömer regionstyrelseförvaltningen att det i syfte att förbättra den ekonomiska situationen för personer med aktivitets- eller sjukersättning skulle kunna vara möjligt att sänka eller ta bort inträden till anläggningar i regionens regi, som till exempel badhus. Det bör dock noteras att frågan om vilka avgifter som kan tas ut för fritidsverksamheter är en fråga som det redan idag finns en stor medvetenhet kring. Det görs ständiga avvägningar mellan tillgängliga resurser för att kunna erbjuda en verksamhet och vikten av att hålla nere avgifterna.

Om det blir aktuellt med ett utredningsuppdrag bör det breddas till att utgå ifrån grundproblematiken ekonomisk utsatthet, snarare än att begränsa sig till personer med aktivitets- och sjukersättning. Särskilda utredningsresurser för en genomlysning utifrån perspektivet ekonomisk utsatthet av kultur- och fritidsverksamheten saknas idag. Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att eventuella tillgängliga extra resurser som krävs för att göra en sådan utredning skulle få en större effekt direkt i verksamheten än vad som potentiellt kan komma ut ur en utredning.

Generellt behöver ekonomisk utsatthet vara en tydlig aspekt i arbetet med hållbarhetsintegrering. När avgiftsmodeller beslutas och verksamhet planeras ska det ha föregåtts av en analys där olika viktiga aspekter har beaktats. Utvecklingen av detta arbetssätt är kopplat till framtagandet av ett hållbarhetsprogram för Region Gotland (RF § 93 daterat 220620).

Sammantaget bedömer regionstyrelseförvaltningen att eventuella direktiv i frågan bör inriktas mot kultur- och fritidsverksamheten. Det behövs särskilda resurser (400-500 tkr) för att kunna utföra en sådan genomlysning. För övrigt bedöms ekonomisk utsatthet fortsatt utgöra en viktig aspekt såväl i arbetet med hållbarhetsintegrering så som det strategiska arbetet med att förflytta oss mot antagna mål för ett socialt hållbart Gotland.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen daterad 2024-01-18

Nämndinitiativ 2023-06-13

Regionstyrelsens beslut RS §255 daterad 2023-06-13

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör